

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפשש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

ו' תשרי

פרשת וילך

שבת שובה

גליון מ"ב (תר"מ)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טרוי עוועניו

הי' תהא שנת נפלאות גדולות

צד"ק שנה רב"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמשים ושלוש לבריאה

ב"ה

ו' תשרי

שבת שובה

פרשת וילך

היי תהא שנת נפלאות גדולות

צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

תוכן הענינים

שיחות

- 5 . . . . . משיח יהיי כתוב בעיתונים
6 . . . . . תורה חדשה מאתי תצא
7 . . . . . עתיד חזיר ליטהר

לקוטי שיחות

- 8 . . . . . ראש השנה - הכתרת המלך
10 . . . . . שמחה בראש השנה

חסידות

- 11 . . . . . לקו"ת פ' ברכה
12 . . . . . ב' הדברים המביאים לתשובה

פשוטו של מקרא

- 13 . . . . . מהלך הירח

נגלה

- 15 . . . . . עי"ד התפוח בליל ר"ה (גליון)
20 . . . . . ביאור בתוס' בריש מס' מכות

- 21 . . . . . המשך להני"ל
 23 . . . . . בדיני המוחל (גליון)

שונות

- 27 . . . . . לוח התיקון
 27 . . . . . חזיון לילה - וביאור המשנה שנים אוחזים
 28 . . . . . אוה"ע - חסד לאומים חטאת
 29 . . . . . קרבנות בעכו"ם
 29 . . . . . הערה בתו"א
 30 . . . . . שעיר לעזאזל
 30 . . . . . הכנסת אורחים כאברהם

 מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 953-9720 (718)

לזכות כ"ק אדמו"ר שליט"א
 לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש

≈ ≈ ≈

נדפס ע"י

הרה"ת הרה"ח מוה"ר ר' יוסף יצחק הכהן
 וזוגתו מרת שטערנא מרים שיחיו
 וילדיהם

שרה רבקה, מרדכי זאב הכהן, זלמן שמעון הכהן,
 חי' שצער, איסר משה הכהן, זהבה, חנה, ישראל הכהן,
 רפאל הכהן
 שיחיו לאורך ימים ושנים טובות
 גוטניק

ש י ח ו ת

משיח יהי כתוב בעיתונים

הת' יעקב גרשביץ
≈ תות"ל 770 ≈

בקונטרס משיחות ש"פ נצבים היתנשי"א הערה 161 מתרגם (בחצעי"ג) דברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בסה"ש תורת שלום ע"י 12 וז"ל בההערה: רבינו הזקן אמר שמשיח יהי כתוב בעיתונים.. כל בניי יהיו מוכנים לביאת המשיח תיכף ומיד כשיכתבו בעיתונים שהוא בא. עכ"ל.

והנה הביטוי "תיכף ומיד" מתורגם מלשון כ"ק אדנ"ע באידית "גלייך ווי עס שטייט אין גאזעטן אז ער גייט כו"י. ולכאורה צ"ע, דהנה יעויין בתורת שלום שם, וז"ל: "דער רבי האט געזאגט אז משיח וועט שטיין אין גאזעטן איז דאס נאר דער ל' אזוי, אבער דער מכוון איז, אז אלע אידען וועלען זיין פארטיג צו ביאת המשיח גלייך ווי עס שטייט אין גאזעטן אז ער גייט". היינו, שפירוש דברי רבינו הזקן שמשיח יהי כתוב בעיתונים אינו כפשוטו, אלא המכוון הוא, שכל בניי יהיו מוכנים לביאת המשיח כאילו הי' כתוב בעיתונים שהוא בא. והרי משמעות הדברים ברורה, שפירושה של תיבת "גלייך" בנדו"ד הוא (לא "תיכף ומיד", אלא) "כאילו".

ואף שכמ"פ (כולל בשיחה דידן) פירש כ"ק אדמו"ר שליט"א דברי רבינו הזקן **כפשוטם**, מכל מקום, בתורת שלום שם, אי אפשר לכאורה להפקיע הדברים מידי פשוטם. ושבעים פנים לתורה.

תורה חדשה מאתי תצא

הת' יהונתן ד. רייניץ
 ~ תות"ל 770 ~

ב"קונטרס בענין תורה חדשה מאתי תצא" משיחות חג השבועות
 תנש"א מקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א איך אפ"ל תורה חדשה לעת"ל
 ויתגלו טעמי וסודות התורה, הרי התורה הזאת לא תהא מוחלפת
 ותורה לא בשמים היא. ומתרץ שטעמים וסודות אלו אף שיגתלו
 לע"ל מלמעלה מ"מ ירדו אז למטה ויתלכשו באופן של הבנה והשגה
 בשכל האדם, כיון שאז "יהיו ישראל חכמים גדולים וישגו
 דעת בוראם כפי כח האדם", היינו שגם הענינים הכי נעלים
 דתורה חדשה יהיו מושגים וחדורים בשכל האדם. עיי"ש
 בארוכה.

ולהעיר שמעין זה מביא אדמו"ר מהר"ש בשם הרמ"ז בד"ה "כי
 תורה מאתי תצא" בסה"מ תרל"ה ח"א ע' רנה (וראה גם שם ע'
 רנ"ד) וז"ל: "ארז"ל במד"ר ס"פ שמיני שלע"ל ינחור לויתן את
 שור הבר בסניפיריו ומקשה וכי שחיטה כשירה הא והלא [בכל
 שוחטין] חוץ ממגל וקציר, ומתרץ תורה מאתי תצא, חידוש תורה
 מאתי תצא, ופירשו המפרשים היינו שיתיר הקב"ה לפי שעה כמו
 שהתיר לאליהו להקריב בבמה לפי שעה. וגם ענין חידוש תורה
 פי' שזהו ע"ד שארז"ל (במד"ר פי' תולדות פס"ד) שבכל יום מחדש
 הקב"ה הלכה בג"ע, שבודאי אינו סותר לתורה דעכשיו.

והרמ"ז פי' תצא דרע"ו סע"ב הקשה ממארז"ל תורה חדשה מאתי
תצא על מאי דקיי"ל שהתורה לא תשונה, ותירץ כי שער הנו"ן לא
נתגלה למשה והוא סוד כמוס כי הוא פירוש חדש בכל התורה שלא
שמעתן אדם מעולם, ובימות המשיח יתגלה אור פנימיות דעתיק אז
תרבה הדעת וישגו בדעתם פירוש החדש שבכל התורה על פי סוד
שער הנו"ן שאז יודיעו הקב"ה, ולכן תורתנו עתה לא תשתנה כי
אם יחי' בה פי' חדש, ולכן נק' תורה חדשה היינו פי' חדש על
פי סוד שער הנו"ן. עכ"ל.

ולחסיף שהמאמר דתרל"ה הובא ונתבאר בד"ה "כי תורה מאתי
 תצא" דש"פ שמיני תרצ"ט, ולקראת חג השבועות תרצ"ט הוסיף כ"ק
 אדמו"ר מוהרי"צ למאמר זה התחלה וסיום ד"ה וידבר גו'
 לאמר, וכן נדפס בסה"מ תרצ"ט ע' 202 ואילך. עיי"ש.

* * *

עתיד חזיר ליטהר

הנ"ל

בקונטרס הנ"ל מביא קושיית המדרש (הנ"ל) איך לעת"ל ישחוט הלויטן את שור הבר בסנפיריו הרי ארז"ל בכל שוחטין חוץ ממגל וקציר, ומתרץ במדרש שתורה חדשה מאתי תצא, ומבאר ע"ז כ"ק אדמו"ר שליט"א שהיתר שחיטה זו לא יהי בגדר הוראת שעה, דא"כ אי"ז תורה חדשה, אלא שאופן ההיתר יהי שדיני שחיטה שבתורה לא נאמרו מלכתחילה על שחיטה זו, עיי"ש בארוכה.

ולהעיר ממשנ"ת בד"ה והחרים דאחש"פ תשמ"ה (ע"פ רשימות השומעים) שהחידוש בתורתו של משיח הוא, שתהי תורה חדשה היינו חידוש^ו גם לגבי התורה כפי שהיא עתה, שהחידוש יהי ניכר גם בארץ למטה, וכפשטות הענין גם בהלכה ובנגלה, דהרי פסק הרמב"ם שבית דין הגדול מבית דין חבירו בחכמה ובמנין יכול לבטל דבריו, וכך גם לעת"ל יהי הב"ד גדול בחכמה ובמנין יותר מאלה שלפניו, ולכך יוכל לחדש ענינים בתורה. ועפ"ז יובן מארז"ל עתיד חזיר ליטהר, דמבואר בכ"מ שזהו משום שיבטלו סימני טומאה שלו, אמנם ביאור זה אינו מספיק, דאם יבטלו סימני הטומאה שלו אם כן אינו חזיר, אך עפמשנ"ת יובן שיהי חידוש בהלכה ע"י בית דין חדש שהוא גדול בחכמה ובמנין כו', שיחדש שחזיר טהור הוא (אף שאיסור חזיר הוא מן התורה שבזה אי אפשר לבית דין לשנות ולחדש). עכתי"ד. [ולחוסף שהשומעים לא זכרו ולא הבינו היטב קטע זה בעת החזרה - ועצ"ע בכ"ז].

~~~~~

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ראש השנה - הכתרת המלך

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
 ≈ ר"מ בישיבה ≈

בלקוי"ש ח"ט (עי' 434) מבואר דענין ההכתרה של מלך מלכי המלכים הקב"ה הוא **התוכן** של ראש השנה, ומבאר בזה וז"ל: כדמוכח מהבקשה **בכל** תפלות ר"ה (משא"כ זכרונות ושופרות) מלוך על העולם, והחתימה (וכן בקידוש) מלך על כל הארץ. ובפירש"י (במחזור ויטרי) דאומרים המלך הקדוש (גם בערבית) לפי שאמר הקב"ה תמליכוני עליכם בר"ה כדכתיב אני ה"א וסמך ליי בחודש הז' ולכן גם תקי"ש שהיא **מצות היום** "הענין הראשון" שבזה הוא ש"אנו ממליכים עלינו את הבורא" (רס"ג הובא באבודרהם). עכ"ל, וראה גם לקוי"ש חכ"ד ע' 293 ובהערה 20 נסמן לשאר המקומות.

ועי' בטור ס"י תקצ"א וז"ל: ואומר אבות וגבורות וקדושת השם, מלכיות וכולל **עמהם קדושת היום**, זכרונות ושופרות עבודה והודאה וברכת כהנים כו' עכ"ל, ובחידושי הגהות שם דייק שהטור שינה מלשון המשנה, דבמתניתין קתני "כולל מלכיות עם קדושת היום" היינו דמלכות היא הנכללת, וקידוש היום הוא העיקר, אבל הטור כתב דכולל קדושת היום עם מלכיות, דמשמע דקדושת היום היא הנכללת, ומלכיות הוא העיקר, ותירץ דאה"י כיון דעיקר הברכה מדברת במלכיות לכן מלכיות היא העיקר, והא דקתני במתניתין דכולל מלכיות עם קדושת היום, אינדי דלריו"ח בן נורי קתני דכולל מלכיות עם קדושת השם, דהתם ודאי קדושת ה' היא עיקר הברכה, לכן קתני נמי בסיפא לפי ר"ע דכולל מלכיות עם קדושת היום, אבל הטור שלא הביא אלא דעת ר"ע כתב שכולל קדושת היום עם מלכיות הואיל ואמת כן הוא שהמלכיות היא עיקר הברכה עיי"ש.

אבל לכאורה אכתי צ"ב דאיך אפשר לומר דמלכיות הוא העיקר וקדושת היום היא נכללת, הרי ברכת קדושת היום היא על ה"מקרא קודש" של יו"ט, והרי זה ברכה עיקרית לכל המועדים, ואיך אפ"ל דזה בא רק בדרך טפלי? ולפי מה שנתבאר לעיל **דתוכנו של**

ר"ה הוא הכרת המלך, אפשר לומר דכיון דמלכיות ברי"ה זה גופא הוה קדושת היום במילא נמצא דגם בזה הוה קדושת היום ענין עיקרי.

ועיי גם ברמב"ם הלי תפלה (פ"ב ה"ה-ו) (מהשיעורים דימים אלו) וז"ל: בשבתות ויו"ט מתפלל שבע ברכות בכל תפלה כו' בראש השנה חותמים בה מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון כו' בד"א בתפלת ערבית ושחרית ומנחה אבל תפלת המוספין של ר"ה מתפלל תשע ברכות, שלש ראשונות ושלש אחרונות של כל יום ושלש אמצעיות, ראשונה מן האמצעיות ענינה מלכיות שניה זכרונות שניה שופרות וחותרם בכל אחת מענינה עכ"ל, ולכאורה יש להקשות למה לא הזכיר הרמב"ם בברכה ראשונה שהיא גם הברכה לקדושת היום כמו שהזכיר בשאר היו"ט? וכן בה' שופר (פ"ג ה"ז) כתב דסדר הברכות הוא אבות גבורות קדושת השם ומלכיות כו' ולא הזכיר ג"כ מענין קדושת היום? ולפי הנ"ל אפ"ל משום דברכת מלכיות עצמה נכלל ג"כ קדושת היום, כיון דזהו תוכנו של יום זה הענין דמלכיות. (וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1146 בענין זה לשיטת הרמב"ם).

ובשבלי הלקט (סדר ר"ה סי' רפ"ו) כתב וז"ל: תימה לאחי ר' בנימין מה שקבעו בקידוש ובתפלה של ר"ה ויוהכ"פ "זכר ליציאת מצרים", בשלמא בקידוש של שבת שהרי בעשרת הדברות שבמשנה תורה כתיב וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים, שבועות נמי במשנה תורה כתיב ביה וזכרת כי עבד היית בסוף פ' ראה, סוכות נמי כתיב ביה למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בניי בהוציאי אותם מארץ מצרים, אבל בר"ה ויוהכ"פ מאי זכר ליצי"מ איכא והלא לא מצינו שנכתב בהם יציאת מצרים כלל, ותירץ בר"ה נמי ראוי לומר זכר ליצי"מ כו' בר"ה בטלה עבודה מאבותינו ממצרים כו' וביוהכ"פ נמי מצינו יצי"מ גבי שילוח עבדים במשנה תורה כו' עכ"ל.

והנה בנוגע לר"ה לכאורה י"ל לפי מה שנתבאר בשיחת קודש י"א ניסן תשמ"ב הטעם שהרמב"ם לא מנה מצות זכירת יצי"מ בכל יום למי"ע, כי זהו חלק ממצות קריאת שמע שענינו קבי"ע מלכות שמים דזהו ג"כ הענין דיציאת מצרים כמ"ש אני הי"א אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים, דזהו התכלית של יצי"מ שיקבלו מלכותו ית' ולכן הו"ע אחד עם ק"ש עי"ש, (וראה תניא פמ"ז), ועוד יותר כתב הרמב"ן בפי' יתרו עה"פ אנכי הי"א בשם

המכילתא שקבלת המלכות היי במצרים, ובמיית קיבלו עול מצוות עיייש, ולפייו י"ל דכיון דתוכנו של ר"ה הוא **קבלת המלכות**, והוא ענין אחד עם יציימ כני"ל, לכן שפיר אמרינן ביה "זכר ליציימי".

אבל ראה לקוייש חכייט ע"י 529 (במכתב כללי לר"ה תשמ"ז) שמבאר דר"ה שונה משאר המועדים שאינו קשור דוקא עם מאורע שאירע עם עם ישראל כו' אלא בריאת האדם בכלל עיייש בארוכה, ובשוה"ג ביאר דבזכר ליציימ ישנם בי ענינים: באופן כללי והוא **בכל המצוות** (גם ברי"ה כמפורש בהקידוש ובכללות התפלות כו') ובאופן מיוחד, וי"ל דזה אינו ברי"ה עיייש.

שמחה בראש השנה

ויש להוסיף עוד בענין זה במייש בשויע אדה"ז ס"י תקצ"ז סעי' א': "ומצוה לאכול ולשתות ולשמוח ברי"ה" אבל בסי' תקפ"ב סעי' י' כתב שברי"ה ויוהכ"פ א"א ותתן לנו הי"א מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון מפני שימים אלו לא ניתנו לשמחה ולששון עיייש.

ויש לבאר בזה עפיי מייש בלקוייש חייט ע"י 286 וז"ל: הנזכר לעיל פון נחמי אז ביום א' דר"ה אז געווען יוילכו כל העם לאכול גוי ולעשות שמחה גדולה" יש לקשר לזה וואס כ"ק מו"ח אדמו"ר שרייבט אין ספר המאמרים תשי"ג בתחילתו, אז מיזעט במלכותא דארעא אז בשעת מיאיז מכתיר א מלך אז "ההכתרה באה בשמחה גדולה", און וויבאלד אז "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא" איז אויך הכתרת המלך במלכותא דרקיעא - בשעת מיאיז מכתיר דעם אויבערשטן ברי"ה בשמחה גדולה עכ"ל. דלפי"ז מבואר דענין השמחה שברי"ה קשורה עם הענין דהכתרת המלך שהוא תוכנו של ר"ה כני"ל, וכן משמע ברמב"ם שיש חיוב שמחה ברי"ה ממייש בהלי יו"ט (פ"ו הי"ז) וז"ל: שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית וחייב אדם להיות שמח בהן כו"ו וממייש "ימים טובים" בלשון רבים מוכח דמלבד חג השבועות יש חיוב שמחה גם ברי"ה, ועיי גם בהלי חנוכה פ"ג הי"ו דרי"ה ויוהכ"פ אין בהן שמחה יתירה, ולפי הנ"ל יש לבאר זה דכיון דענין זה דהכתרת המלך הוא תוכנו של החג (וכני"ל גם בשיטת הרמב"ם) במילא י"ל דמחמת

זה יש חיוב שמחה. (ועיי שוייע אדה"ז ס"י תקכ"ט סעי' ו' וילי"ע).

ומי"מ א"ש מה שאין אומרים ברי"ה ותתן לנו הי"א מועדים לשמחה כלשון אדה"ז: "שימים אלו לא ניתנו לשמחה ולששון", היינו דרי"ה הוא בשביל הכתרת המלך, אלא דבמילא צ"ל בזה שמחה, אבל לא שניתנו מעיקרא בשביל שמחה כמו בשאר המועדים, וע"ד המבואר בשיחת ש"פ ראה תשמ"ו (הנחה בלה"ק סלי"ד) בהא דכתב רש"י (ראה יג,ג) לגבי ירושלים "שלא ניתנה לדירה", דאין זה שולל העובדה שדרין בה אלא הכוונה שלא ניתנה למטרה ותכלית של "דירה" כי כל ענינה של ירושלים הוא עיר הבירה שבא נמצא היכל המלך, אף שבפועל דרים שם כמו שדרים בכל שאר העיירות בא"י מ"מ לא ניתנה לדירה עיי"ש, ועד"ז הכא לגבי ר"ה שלא ניתנו לימי שמחה, אבל מ"מ יש שמחה משום הכתרת המלך דכנ"ל זהו תוכנו של היום.

■ ■ ■

ח ס י ד ו ת

לקו"ת פ' ברכה

אהרן חיטריק

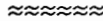
≈ תושב השכונה ≈

בלקו"ת פ' ברכה דף צט, ד כנראה שחסרה שורה,

בשורה המתחלת לאברהם - נדפס "ואמרה אולי אבנה ממנה וכן רחל את שפחתה בלהה ואמרה אולי אבנה.

הנה בדפוס ראשון מהלקו"ת [זיטמיר תר"ח] וכן בכת"י הגי' "ואמרה אולי גם אנכי ממנה, וכן לאה את שפחתה (בלהה) [זלפה] ורחל את שפחתה (זלפה) [בלהה] וכולן אמרו אולי אבנה גם אנכי כו"י.

וכנראה שלהמגיה דפוס ווילנא הי קשה מה שכתוב ששפחת לאה היה בלהה ושפחת רחל היתה זלפה, ולכו השמיט.

ב' הדברים המביאים לתשובה

הת' דניאל יונתן הכהן גרין
שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א
במלבורן אוסטרליא

באגה"ת פרק ז' מבאר אדה"ז ב' דברים המביאים לתשובה אמיתית "הא' לעורר רחמים העליונים ממקור הרחמים" וכו' על נשמתו ומקורה על שירדו להיכולת הסט"א ע"י חטאיו, "והבי' לבטש ולהכניע הקליפה והסט"א..." וכו' להיות לו לב נשבר ונדכא ש"מעט מזעיר הוא ע"י סיגופים ותעניות" וכו' ועיקר" הוא להיות ממארי דחושבנא בעומק הדעת... להתבונן במה שפעל ועשה בחטאיו" וכו'.

וצ"ב קצת הסדר בדבריו, מדוע מבאר ב' ענינים אלו בסדר זה דוקא, דהרי מן הסברא היה צריך להקדים ענין הבי' להא' דלכאורה, התבוננות הבי' היא שיעמיק ויתבונן ביותר עומק בענין הלא טוב ושירגיש את זה, והא' היא שירגיש רחמנות על נשמתו, ומקורה הסובלים מהרעה הזאת. ומובן בפשטות, שלפני שהמזיק יוכל לרחם על הניזק, צריך להרגיש גודל ההיזק. וכמה שירגיש אותה יתעורר יותר ברחמנות להניזק. וכן היה צריך להיות הסדר כאן.

ואולי י"ל בדרך אפשר שהענין דלהיות ממארי דחושבנא בעומק הדעת ולהתבונן שיבוא מזה ללב נשבר ונדכא, הכוונה בזה הוא לא רק שיתבונן ויבוא להכיר ולהרגיש הרעה ביותר עומק, דהא ענין זה, השגת גודל הרעה, כבר נפעל הוא, בכדי שישגי ויוכל להרגיש גודל הרחמנות; אלא שהתבוננות דמארי דחושבנא הוא ענין נוסף, נוסף על עצם הרגשת הלא טוב והרעה, הוא יתבונן איך שזה רע לו, שמזה הוא בעצמו ירגיש לא טוב. ורק בזה יהי לבו נשבר ונדכא. ז"א: בהתבוננות הא' שירגיש רחמנות ויתמרמר על זה, היא בעיקר צריך להתבונן ולהכיר עצם ענין הלא טוב, איך שזה לא טוב להזולת, שלכך ירחם עליו, דכל ענין הרחמנות הוא על הזולת, שיכיר תרתו ורעתו של הזולת, ולא שייד כלל איך שענין הלא טוב הוא ג"כ נוגע לעצמו. ומרירתו בזה היא בעצם הענין, שענין זה נעשה נקרה, ולא שהוא

ירגיש לא טוב בעצמו, לשבור את לבו, בכדי לפעול לב נשבר ונדכא הוא רק כשיתבונן בפרט נוסף - שהוא גרם לזה ושגרם רע לעצמו בעיקר. ועפ"י מובן הסדר כאן, דראשית כל יתבונן על הלא טוב שנפעל לנשמתו ומקורה וירחם עליהם, ויתמרמר מרירות כללית לעצם הענין, ואזי ג"כ צריך לבטש הקליפה וסטי"א ע"י לב נשבר שזהו ע"י שהוא ירגיש הלא טוב ולבו יהי נשבר.

ובזה יובנו ג"כ כמה שינוים בהביאורים דשתי ענינים אלו. בביאור ענין הרחמנות שמתעוררת על א' נשמתו ב' ומקורה, מאריך ומדגיש לבאר ביותר אריכות ענין הרחמים על מקורה, שם הוי', גלות השכינה, מלך עלוב, וכו', ובביאור ענין הלב נשבר ונדכא, מזכיר ג"כ ב' ענינים אלו, נשמתו והשכינה, אבל עיקר ההסבר והאריכות הוא מה שפעל לנשמתו הפרטית, ולא כ"כ מה שגרם למקורה. בביאור ענין התעוררות הרחמים והמרירות שבא על ידה, לא מזכיר בכלל אשמתו, בזה שירידת נשמתו ומקורה בסטי"א נגמרה על ידו. דאומר שירדה "ע"י מעשה אנוש ותחבלותיו ומחשבותיו הרעות" וכו', אבל לא מפרט מחשבותיו של מי ומיהו האנוש. משא"כ בביאור ההתבוננות דמביאה ללב נשבר ונדכא, מדגיש שהכל הוא "פעל ועשה בחטאיו"..."(וגרם)", שהוא עשה את זה ולא רק עצם העובדא שנעשה.

פ ש ו ט ו של מ ק ר א

מהלך הירח

הת' יוסף יצחק קעלער
≈ תות"ל 770 ≈

בדי"ה ולימים (בראשית א, יד) מפרש רש"י: שמוש החמה חצי יום ושמוש הלבנה חציו הרי יום שלם.

וצ"ע הרי הלבנה מאירה בחצי היום כלומר בלילה רק פעם אחת בחדש. בט"ו בו כשקיימא סיהרא באשלמותא.

וייל שקודם מיעוט הלבנה הנה כל יום היא הלבנה מאיר חציו (וכאן עוד קודם מיעוט הלבנה קיימינו).

[ראה שם, טז ד"ה המאורות הגדולים: שוים נבראו ונתמעטה הלבנה על שקטרגה ואמרה א"א לשני מלכים שישתמשו הכתר אחד].

וייל עייפ פשוטו של מקרא שקודם המיעוט היא הלבנה תמיד במרחק זהה מהשמש [היינו במרחק ק"פ מעלות] ונקבע מהלכו להיות שס"ה יום ורבע כמו החמה [ורק אחרי המיעוט נשתנה להיות מהלכו יותר מהיר מהלך החמה]

ובזה מדויק מ"ש רש"י בד"ה ושנים (שם א, יד) לסוף שס"ה ימים יגמרו מהלכן בייב מזלות המשרתים אותם והוא שנה.

דלכאורה הו"ל למימר תיגמר מהלכה לשון יחיד.

ועפ"י הני"ל אי"ש.

ובזה מדויק לשון רש"י בד"ה ולמועדים: ע"ש העתיד. דתרתו משמע (נוסף על מ"ש בפירוש לאח"י: שעתידים ישראל להצטוות על המועדות. הנה גם לפני"ז היא סיבוב הלבנה זהה סיבוב השמש משא"כ אחרי מיעוט הלבנה. וכמ"ש בהמשך: והם נמנים למולד הלבנה).

ועדיין צ"ע בכל הני"ל.

[וראה מה שהאריך בזה הר"י"א מהומיל בספרו שני המאורות לבאר את זה ע"פ התלמוד וכו'].

נ ג ל ה

ע"ד התפוח בליל ר"ה (גליון)

הרב שלום דובער לויין
≈ תושב השכונה ≈

בסי' המנהגים ע" 56: בדבר ברכת בורא פרי העץ שמברכים בליל ר"ה על התפוח מתוק בדבש - ישנה פלוגתא אם פוטרת ברכת בפה"ע של קינוח סעודה - ולזה נהג כ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נייע לכוון שלא לפטור בברכתו על התפוח גם את הקינוח סעודה, והי' מברך שנית.

ושואל על כך בסי' נטעי גבריאל (דיני ומנהגי ימים נוראים ע" סו הע" טו): וצ"ע דהיכן מצינו ספק זה דברכה בתחילת הסעודה לא יפטור את המאכל שיאכל בסוף הסעודה וצ"ע.

וכבר האריכו בזה כמה בהערות ובאורים גליונות תקצט-תרח, והעלו שלוש אפשרויות בביאור הדבר, ושלתן דחוקות ואינן מובנות לעני"ד, כפי שהסיקו גם הם עצמם בכל אותן הגליונות. ובכל הסברות האלו וכיו"ב יש להתפלפל עד אין סוף, כל עוד לא מתבררים פרטי המנהג. ובזה עשה מלאכה יפה הר"ש קראוס בגליון תרח ע" 41; אלא שהוא הסתפק בזה, ולא ניסה לרדת לעומקה של הלכה זו. ולעני"ד נראה, שאחרי בירור כל פרטי המנהג והשתלשלותו תקל עלינו הבנת טעמו של המנהג הזה.

והנה בשוה"ג שבסי' המנהגים שם כתוב שזוהי הוספת המלקט - עפ"י סי' השיחות היתשי"ב ע" 4. וכשמעינים שם נהיה הענין לא ברור:

בע" 1 שם מפורש שהשיחה היא מליל ב' דר"ה, ובע" 4 מועתקים הדברים הנ"ל ומסיים "איך מאך יעצט יע א ברכה, ווייל איך האב לכתחלה געטראכט ניט יוצא צו זיין מיט די פריהערדיגע ברכה". ואינו מובן כלל, הרי בליל ב' אוכלים פרי חדש אבל לא תפוח בדבש!! וחשבתי שאולי יש כאן טעות דפוס והשיחה היא מליל א' דר"ה, אבל (מלבד מ"ש הר"ש קראוס שם,

שבליל אי לא היו שיחות) בכל המשך השיחה (סעיפים ג; ה) מספר רק על ליל בי דר"ה.

וכבר עמדו עי"ז הר"י מונדשיין (כרם חב"ד גליון 1 ע" 22 סי' כז), והר"ש קראוס (הערות ובאורים שם ע" 43), ורצה הר"י לומר שיש כאן טעות המניח וצ"ל "פרי חדש" במקום "תפוח בדבש", אך גם זה לא מסתבר, שהרי גם אח"כ מדגיש שהקנוח סעודה היה "קאמפאט פון תפוחים", היינו להדגיש שהוא אותו המין כמו התפוח שבתחלת הסעודה.

ונראה יותר שהנוסחה הנכונה בהשיחה היא "אויף א תפוח בדבש און אויף א פרי חדש", והיינו שכלל את שתי הלילות יחד, שבשניהם יש לומדות אם היא פוטרת את ברכת הקומפוט. ואח"כ מסיים "איך מאך יעצט א ברכה" כי בעת אכילת הפרי חדש התכוין בפירוש שלא להוציא את הקומפוט; משא"כ בליל הראשון נוהגים להוציא בברכת התפוח את הקומפוט.

ומפורש הדבר יותר בסי' השיחות תש"ה ע" 4 (מובא ב"כרם חב"ד, ובי"הערות ובאורים" שם), שה"לומדות" שבזה הוא גם בליל הראשון וגם בליל השני, אלא שלפועל הכריעו שבליל הראשון התכוונו בברכת התפוח להוציא את הקומפוט (ולא לברך עליו ברכה אחרונה) ובליל בי' התכוונו בברכת הפרי החדש שלא להוציא את הקומפוט (ולברך עליו ברכה אחרונה).

לפני שנבוא לבאר את החילוק שבין אכילת התפוח שמוציא את הקומפוט ובין אכילת הפרי חדש שאינו מוציא את הקומפוט, נראה מ"ש בענין זה בסי' המנהגים שם: "אכילת התפוח בליל ראשון - בתחלת הסעודה, והפרי חדש בליל שני - קודם נט"י לסעודה".

וכבר העיר הר"ש קראוס שם שזהו המנהג עכשיו, אבל בלויבאוויטש, ועד שנת תש"ט, היה המנהג לאכול גם את התפוח לפני נט"י. וליתר דיוק ניתן להאמר שמנהג זה נמשך עד לפני ר"ה תש"י, שאז שלח כ"ק אדמו"ר שליט"א מברק מיוחד לריכוזי חב"ד בעולם, אודות הוראה חדשה שנתקבלה בקשר לאכילת התפוח בליל אי' דר"ה (עדיין לא התפרסמה): בבקשה לפרסם לאנ"ש ההשמטה שבלקוטי מנהגים וצריך להיות אכילת התפוח בתחלת הסעודה. שנה טובה. מנחם שניאורסאהן.

ולפני יוצא, שמ"ש בשיחת תשי"ב ובשיחת תשי"ה שיש לומדות אם התפוח והפרי חדש מוציאים את הקומפוט, היינו דוקא כשאכלו אותם לפני נט"י (משא"כ אם היו אוכלים אותם אחר נט"י בזה אין שום שאלה שברכתם יכולה להוציא גם את הקומפוט).

ונלעני"ד שהפלוגתא והלומדות שבזה הוא הדין המבואר בשו"ע אדה"ז סי' קעד ס"ה: "המבדיל על שלחנו דהיינו סמוך לסעודתו ובמקום סעודה אי"צ לברך על היין שבתוך הסעודה. וי"א שיין הבדלה הואיל ואינו בא לשתיה אלא למצוה אינו פוטר היין שבסעודה, אא"כ הבדיל על שלחנו ממש דהיינו אחר שקבע עצמו לסעודה על השלחן או אחר שנטל ידיו שנט"י היא התחלת קביעות הסעודה.. ויש לחוש לדבריהם לכתחלה שכשמבדיל קודם שקובע עצמו לסעודה יכוין שלא לפטור בברכה זו היין שבתוך הסעודה".

והנה גם אכילת התפוח בליל א' ואכילת הפרי חדש בליל ב' שניהם דומים קצת לדין הבדלה, שאינם באים לאכילה אלא למצוה (ולא דמי לקידוש, ששייך לסעודה שאין קידוש אלא במקום סעודה), ולכן אם אוכלים אותם לפני נט"י יש פלוגתא אם ברכתם יכולה להוציא את הקומפוט שבתוך הסעודה. ולכן חלה גם כאן העצה המובאת לגבי הבדלה, לכוין שלא לפטור את הקומפוט שבתוך הסעודה ולברך ברכה אחרונה על התפוח לפני נט"י.

ומ"מ מבואר בשיחת תשי"ה הנ"ל, שלפועל יש חילוק בין התפוח לבין הפרי חדש, שבתפוח הכריעו לכוין להוציא גם את הקומפוט ובפרי חדש הכריעו לכוין בפירוש שלא להוציא. וטעם החילוק מובן בפשטות, שאכילת הפרי חדש אינה שייכת כלל לסעודה, והוי כמו הבדלה, משא"כ התפוח שהוא הוא התחלת הסעודה (אפי"כ כשאוכלים אותו לפני נט"י), שזהו הסימן הטוב שמתחילים את הסעודה בתפוח מתוק, שמטעם זה אינו דומה ממש להבדלה, ואפשר שבזה כולם מודים שברכתו מוציאה את הקומפוט שבתוך הסעודה.

ואח"כ מוסיף בשיחת תשי"ה עוד שאלה בזה "מען פלעגט עסן פון די פרי א שיעור און מאכן א ברכה אחרונה נאר אויף די פרי און ניט אויך וויין פון קידוש". ודבר זה אינו ברור כלל בשו"ע, כיון שברכה האחרונה שעל הפרי חדש חשובה הפסק והיסח הדעת גם לגבי היין של קידוש.

דין זה מבואר בשו"ע אדה"ז רס"י קצ, לגבי ברכת הכוס של ברכת המזון: "אחר שסיים ברכת המזון צריך לברך בפה"ג על הכוס של בהמ"ז, אפילו אם כבר בירך על היין שבתוך הסעודה .. לפי שבהמ"ז היא סילוק והיסח הדעת למה שלפניה וגם אי"א לשתות ולאכול בעודו מברך". ודין זה הוא גם בברכת מעין ג' כמבואר בס"ז שם. ובפשטות כן הוא גם בבוא נפשות שאין לכאורה שום טעם לחלק ביניהם.

ונפקא מינה מכל הני"ל, כשאומרים לחיים יין באמצע הסעודה בליל ב' דר"ה, שלפי המבואר בשיחה הני"ל אין צריך לברך מחדש על היין, וצ"ע המקור לזה.

ועוד מוסיף בשיחת תש"ה שם "עס איז א לומדישער ענין מצד דעם הפסק בין קידוש לסעודה ואם נפטר מברכה אחרונה בברהמ"ז שאחר הסעודה".

לבאר שני ענינים אלו, הנה הראשון מבואר באג"ק אדמו"ר שליט"א ח"ג אגרת תקמ"ד (יז מ"ח תש"י, אחר שנתקבלה ההוראה לאכול התפוח אחרי נט"י): "אכילת התפוח בליל א' דר"ה - הוא בתחלת הסעודה, אחרי אכילת המוציא, ואכילת הפרי חדש בליל ב' קודם נט"י לסעודה .. והחילוק פשוט: אכילת התפוח (וגם לולא הטבול בדבש) כיון שאין נפ"מ, טוב יותר שתהיי אחר נטילת ידים, כדי לסמוך הקידוש לסעודה עד כמה שאפשר. אכילת הפרי חדש קודם נט"י - כדי לסומכה לברכת שהחינו דקאי עליו". ומדברים אלו (שאחרי ההוראה בקשר לאכילת התפוח) מבינים אנו גם בקשר למנהג שלפני נתנית ההוראה, מהו ה"לומדישער ענין מצד דעם הפסק בין קידוש לסעודה".

ובקשר לענין השני, מבואר הדבר בשו"ע אדה"ז ס"י קע"ד ס"ו: וכל מקום שיין שלפני הסעודה פוטר את היין שבתוך הסעודה אי"צ לברך לאחריו ברכה אחרונה כלל אפי' שתה לפני הסעודה כשיעור, לפי שנפטר הוא בבהמ"ז כמו היין שבתוך הסעודה ששניהם הם שתיה אחת כיון שנפטרו בברכה ראשונה אחת, אבל המבדיל לפני הסעודה וכיון שלא לפטור היין שבתוך הסעודה או שאין בדעתו כלל לשתות יין בתוך הסעודה צריך לברך לאחריו ברכה אחרונה לפני הסעודה אם שתה כשיעור.

וכך הוא גם החילוק בין אכילת התפוח בליל אי (אפי"אם אוכלים אותו לפני נטי"ל), כיון שמכוין להוציא בברכתו את הקומפוט שבתוך הסעודה לכן אין צריך לברך עליו ברכה אחרונה, ו"נפטר מברכה אחרונה בברהמ"ז שאחר הסעודה", משא"כ הפרי חדש שמכוין בברכתו שלא להוציא את הקומפוט שבתוך הסעודה לכן "צריך לברך אחריו ברכה אחרונה לפני הסעודה אם שתה כשיעורי", כמבואר בשיחה הני"ל ובשו"ע שם.

כל זה הוא לפי המנהג שגם את התפוח היו אוכלים לפני נטי"ל. עתה נראה מהו מנהגינו בזה. וזה נוכל לראות ממנהג כ"ק אדמו"ר במשך כל השנים:

בי"כפר חב"ד" (גליון של ר"ה ש"ז) מועתקים דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת הסעודות בחודש תשרי (ע"ז 7 מליל אי דר"ה תשכ"ז): "בתחילת הסעודה לקח כ"ק אדמו"ר שליט"א תפוח, חתך ממנו חתיכה וטבל אותה בדבש. את החלק הנשאר מן התפוח הניח כ"ק אדמו"ר שליט"א בתוך קערת הלפתן (קומפוט) שאותו אכל בסוף הסעודה (תחילה את התפוח ואחר כך את הלפתן) ולא בירך על הלפתן". ובקשר לליל בי רשום שם: "אכל שתי תאנים לברכת שהחיינו, ובירך עליהם ברכה אחרונה לפני נטילת ידים".

אח"כ בע"ז 30 מועתק שם יומן הרי"ל הכהן מר"ה תשכ"א וגם שם מוצאים אנו אותה הנהגה: "בליל אי דר"ה לקח כ"ק אדמו"ר שליט"א תפוח וחתכו לחלקים וטבל חלק אחד בדבש, ואחר-כך בירך בורא-פרי-העץ. לפני אכילת הקומפוט אכל חתיכה מתפוח הני"ל .. בליל בי דר"ה, אחרי קידוש ולפני נטילת-ידיים, לקח כ"ק אדמו"ר שליט"א מהתאנים שהגישו לשולחן לשהחיינו, ואכל תאנה אחד ועוד חלק מתאנה שניה, ובירך ברכה אחרונה - לפני נטילת ידיים".

והנה כבר נתבאר לעיל, שכאשר אוכלים את התפוח אחרי נטי"ל כו"ע ברכת התפוח מועילה גם לקומפוט שבסוף הסעודה, וא"כ לאיזה צורך דייק להניח חלק מהתפוח אצל הקומפוט.

ונראה שהוא ע"פ מ"ש אדה"ז בסי' ברה"י פ"ט ס"ה: "מי שברך על הפירות שלפניו ואח"כ הביאו לו יותר מאותו המין או ממין אחר שנפטר בברכת הראשון .. אין צריך לחזור ולברך, אפי"ה הביאו לפניו ממין האחר אחר שכלה הראשון שכבר אכלו כולו,

והוא שכשברך היתה דעתו גם על השני לאכלו, אפי' לא היה בדעתו בפירוש לפוטרו בברכה זו. אבל אם לא היתה דעתו עליו בשעת הברכה.. אם יש עדיין לפניו ממין הראשון א"צ לברך ואם כבר כלה הראשון צריך לחזור ולברך" (וראה שם שבלא היתה דעתו יש חילוק בין אותו פרי לפרי אחר ויש בזה גם מחלוקת).

והנה בנידון דידן מבואר לעיל שידעו שיביאו קומפוט בסוף הסעודה, וא"כ בזה לכוי"ע אין צריך לחזור ולברך אפי' כלה הראשון. אבל לפעמים קורה שלא יודעים בבירור אם יאכלו קומפוט בסוף הסעודה, ולכן טוב יותר להניח חלק מהתפוח אצל הקומפוט, דהיינו שלא לגמור את אכילת התפוח עד שיביאו את הקומפוט לשלחן, שאז לכוי"ע אפי' לא היתה דעתו עליו בשעת ברכה, מ"מ א"צ לחזור ולברך.

ביאור בתוס' בריש מס' מכות

הת' ארי' הלוי לאנג
תלמיד שיעור ד' מתיבתא אהלי תורה

בריש מס' מכות מתני' כיצד העדים נעשים זוממין מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה, אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה ארבעים, והקשו בתוס' ד"ה "מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים כו' - תימה כיון דאם הוזמו אינן נעשין בן גרושה וחלוצה א"כ גם בשלא יוזמו איך יעשה על פיהם בן גרושה וחלוצה דהכי הוא האמת ואמאי הא הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה ואין זה עדות..." עיי' ב' התירוצים. ויש לדייק מהא דלא העתיק בתוס' המשך לי המשנה "אין אומרים יעשה זה בן גרושה...תחתיו" והעתיק תחילת לי הרישא, דלכאורה קושייתם קאי על לי זה דוקא. (דמכיון דאין נעשה ב"ג תחתיו, הרי אין כאן עונש הזמה) והרי הריטב"א הביא קושיית תוס' בד"ה אין אומרים יעשה זה ב"ג, וכן התוס' שאנץ. וכן צ"ב בהמשך התוס' (אחרי ב' התירוצים): "ויש לדקדק אמאי לא נקט מעידין אנו באיש פלוני שהוא ממזר כו' דזה הוה שייך בין בישראל בין בכהנים ובן גרושה לא פסיל אלא בכהנים...", דלכאורה הו"ל לתוס' להקדים קושיא זו ולכתבו בד"ה אחר, דהרי קושיא זו

קאי ארישא דמתנני "מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה", וקושיא האי קאי אסיפא "אין אומרים יעשה זה ב"ג..." (וכן הקשה הערוך לנר ותירוצו (ראה שם) דחוק הוא). ואדרבא: בחי הרמב"ן, מביא הקושיא דממזר קודם בד"ה "שהוא בן גרושה וב"ח" ואח"כ מקשה בענין "עדות שאי אתה יכול להזימה" בקטע אחר.

ובהקדם צריך להבין תחילה ל' התוסי' בקושיא האי "דהכי הוא האמת", דלכאורה אין זה מתאים באמצע הקושיא, ואי"מ מהי כוונת התוסי' בזה, וכמ"ש המהר"ם, ד"לשון דחוק הוא". וכתבו האחרונים (ערוך לנר, צ"ח, ועוד - ראה אוצר מפרשי התלמוד הערות 67, 68) דכי תוסי' כן להבהיר שלא נימא דדילמא כן הוא הדין, דמכיון שאין מקיימים בהם עונש הזמה, הוי עדות שאי אתה יכול להזימה, ואין מקבלים עדותם מעיקרא גם בשלא הוזמו, ולפי' כי תוסי' דהכי הוא האמת דמקבלים עדותם ונעשה ב"ג על פיהם; ועוד כתבו דמוכח כן מזה שהם לוקים! ויש שדקדקו (הערה 68 שם) כן מלי המשנה "אין אומרים יעשה זה ב"ג או ב"ח תחתיו" דמשמע שנעשה ב"ג על פיהם בשלא הוזמו.

ויש להוסיף עוד יותר, דבאמת הוכח כן לתוסי' מתחילת הלשון "מעידים אנו באיש פלוני שהוא ב"ג או ב"ח אין אומרים..." כנ"ל. וי"ל בפשטות דעל לשון זה הקשו התוסי', דאיך יתכן "מעידין" מעיקרא דיכולים להעיד כדמוכח דהכי הוא האמת מתחילת המשנה, ולכן מעתיק מילים אלו דוקא, ולכן מקדים קושיא זו לקושיא הב' דממזר, דהרי קודם שמקשה ממילת ב"ג צריך להקשות ממילת "מעידים אנו".

≈ ≈ ≈

המשך להנ"ל

הת' מיכאל בנימין הכהן גרין
שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א
לסידני אוסטרליא

בהתוסי' דעליו העיר התי' א.ל. בהערתו הנ"ל ועדיין צ"ב קצת הא דמסמיך קושיא הב' לתירוצי קושיא האי ואינו כותבו בד"ה אחר (שהרי ענין אחר הוא לגמרי לכאורה), כמו שהקשה הנ"ל, וגם מה דהמתינו התוסי' בקושייתם הב', דוקא אחר תירוץ

הבי, לקושיא האי (כמו שהקשו האחרונים, ערוך לנר, צ"ח, שאגרת ארי, ועוד. ראה אוצר מפרשי התלמוד הערה 122).
 (ותירוץ הערוך לנר דחוק הוא קצת, שאאי"פ לומר כן לכ"ע.
 ע"ש).

וגם צ"ב בתירוץ לקושיא הבי וז"ל "ויש ליישב דנקטי משום דקאי אזוממי בת כהן כדאיתא בגמרא ולכך נקט מידי דשייך בכהונה" עכ"ל, דכי הפניי עליו ד"לכאורה תירוצם דחוק הוא" וממשיך ליישב בתירוצים אחרים כמו שאר האחרונים שאינם מסתפקים בתירוצם של תוסי (ראה אוצר מפה"ת ע' יט בארוכה).

וכתבו הערוך לנר ותפארת ישראל ליישב קושיא זו, דדוקא בבן חלוצה יש חידוש גדול, דאעי"פ דהפסול דב"ח הוא רק מדרבנן, בכל זאת לוקה מלקות ארבעים דרבנן על הזמתו, (כמ"ש הרמב"ן והריטב"א) (ואגב כי גם ב"ג, דהוא מדאורייתא) שהרי אם היי כתוב ממזר, הוי"א דדוקא בפסול דאורייתא לוקה ארבעים; וצ"ב קצת מדוע לא רצו התוסי ליישב בתירוץ הבולט הזה.

והנה בשו"ת רעק"א סימן קע"ט הקשה על הרמב"ן והריטב"א דמה בכך דפסול רק מדרבנן מ"מ הא עדותו מועיל שיפסלו אותו הבי"ד מדרבנן ושייך ב"י "לא תשא ברעך עד שוא", ומובן דרעק"א סבור דמלקות דעדי ב"ג אינה מדין הזמה (כאשר זמם לעשות לאחיו, דא"כ הא לא זמם לעשות כלום מדאורייתא, דהא מה"ת ב"ח מותר לאכול תרומה ולעבוד עבודה וכו') אלא מצד הלאו דלא תענה (לא תשא), דמכיון דהעיד עליו בשקר, ואאי"פ לענשו באותו עונש דהיי גורם לחבירו, לכך חייב מלקות דאורייתא. וצ"ל דהרמב"ן והריטב"א ס"ל דמלקות דעדי ב"ג היא בגדר הזמה ולא קשור עם הלאו, (או שהלאו הוא דמי שהעיד בשקר חייב מלקות רק במקום שהיי ראוי מצד עצמו לקבל העונש הכתוב בו (כאשר זמם) ורק מגזירת הכתוב אינו ראוי (לו ולא לזרעו), ובעדי ב"ח כאשר זמם לעשות לא קאי עליהם כנ"ל, ולכן אין מלקות מכח הלאו. (וכך צריך ליישב קושיית הערוך לנר דהקשה על הריטב"א שכתב הוא בעצמו לקמן בדף ב, ב, דמלקות היא בעיקר נלמדת מהלאו דלא תענה עיי"ש)).

ובפשטות בהא תליא ב' התירוצים דתוסי (לקושייתם האי):
 "ויי"ל כיון דלוקין הוי שפיר שאתה יכול להזימה" (תירוץ האי)
 דמלקות היא במקום הזמה ומכח כאשר זמם. ותירוץ הבי: "עוי"ל

דגבי עדות דבייג וחלוצה לא חיישנן כלל באתה יכול להזימה דמהיכא נפקא לן דבעינן עדות שאתה יכול להזימה מכאשר זמם והא מוכח בגמ' דכאשר זמם לא נכתב לגבי עדות דבגוי"ח ולא קאי כלל עלי' בשום צד שבעולם... דהיינו, דלא צריך עונש מדין הזמה כלל ולכן המלקות דלוקה אינה בגדר הזמה כלל ולא מכח הזמה, (וכעין זה כ' החזון יחזקאל על התוספתא מכות פ"א מ"ה) (ולהעיר, דלפניי' איש הא דהריטב"א והרמב"ן הביאו רק את התירוץ האי' דתוסי', דמלקות היא במקום הזמה, כני"ל) אלא צ"ל דהוא מכח הלאו.

ולפניי' אפשר לבאר בטוב טעם מדוע כ' תוסי' את קושייתם הבי' מיד לאחר תירוץ הבי' הני"ל, דהרי לפי תני' האי' דמלקות היא מכח הזמה, לייק מידי הא דנקט בייג ובי"ח במתני' ולא ממזר, דהרי ישנו החידוש דבי"ח, דאע"פ דפסולו רק מדרבנן הוא, ואינו בדין הזמה מה"ת, אעפ"כ חייב הזמה (מלקות) מדרבנן. ורק אחר דמשני תירוץ הבי', ולכן מובן דהדין דמלקות הוא מכח הלאו, וא"כ אין שום חידוש בב"ח, דכיון דהעיד בשקר, חייב מלקות מה"ת כמו בממזר, וא"כ נתעוררה הקושיא דליתני ממזר וכו'. (אמנם עדיין צ"ע, שהרי הרמב"ן בעצמו לא תירץ כן (כמו התפ"י והעל"י) אלא תירץ דישנו החידוש דאינו חייב לשלם להכהן מתנות כהונה, ויש להאריך בזה).

בדיני המוחל (הגליון)

הת' לוי יצחק הלוי לאבקאווסקי
 ~ תות"ל 770 ~

בגליון חיי' אלול העיר בן דודי היקר הרב ע. ג. וו. עמ"ש בשו"ע אדה"ז סי' תר"ו ס"ד, והמוחל לא יהי' אכזרי מלמחול אלא ימחול לו מיד, וא"כ הוא מתכווין לטובת המבקש מחילה שיכנע לבבו הערל, או שחושש שלא יבא לעצמו איזה רעה ע"י שימחול לו, דאז אי"צ למחול לו, דחיינו קודמין לחיי חבירו, עכ"ל. והוא נלמד מהסיפור ביומא פ"ז ע"ב דר"ח לא איפייס לרב משום שר"ח ראה בחלום סימן שרב יעלה לגדולה ור"ח הי' אז הראש וכשראה זה דאג למות, לפי שאין מלכות נוגעת בחבירתה.

ולכן לא נתפייס כדי שיברח לבבל ושם יהי ראש, ולא נדחין למות בשבילו.

ותוכן הערתו ביתר ביאור הוא, דלכאורה בסיפור הנ"ל יש שני דברים: א, העדר המחילה. ב, זה שהוא ברח לבבל. וזה שהוא לא מחל לרב ולא נתכפר לו, אין לזה שום שייכות להטובה שיהי לו - שרב יברח. דהרי אין אחד מכריח את השני דאפילו באם יתכפר לרב עונו - "חיי חבירו", אייז סתירה לזה שרב יברח לבבל - "חייך". רק שלפועל זה גרם שיברח לבבל. ואייכ הרי אין נדו"ז דומה להנידון דחייך קודמין, דשם הרי כשהוא ישתה הקיתון אחד של מים, "חייך", הרי זה גופא מכריח היפך חיי חבירו, וכן להיפך ואייכ מנלן דבנדו"ז שיך חייך קודמין - שלא יתכפר לרב עונו אף שזה עצמו (שלא נתכפר לו - "חיי חבירו") אין לו שום שייכות ל"חייך"? ועפייז דייק גם בלשון אדה"ז "שלא יבא לו לעצמו איזה רעה עיי שימחול לו", דלכאורה הרי בסיפור הנ"ל אין הרעה באה עיי שימחול, כניל, ויותר הי מתאים לכאוי לשון המג"א "כשמתכוון לטובתו", דהיינו שיהא לו טובה כשלא ימחל לו, עכת"ד.

ונראה ליישב בהקדים כמה דיוקים בסעיף הנ"ל:

א. מ"ש "והמחל לא יהי אכזרי מלמחול אלא ימחול לו מיד", דמקורו אמנם הוא ברמ"א, אך שם איתא רק שלא יהי אכזרי, ואדה"ז הוסיף "אלא ימחול לו מיד", שלכאורה אינו מוזכר ברמ"א ולא בט"ז ולא במג"א, ומה טעם הוספת אדה"ז? (ובפרט שבלבוש משמע שזה דוקא אחר ג' פעמים, וכ"ה בכמה פוסקים.)

ב, מ"ש "אייכ הוא מתכוין לטובת המבקש מחילה... או שחושש שלא יבא לעצמו איזה רעה", דכוונתו דבנדו"ז אייז למחול לו מכיון שחייך קודמין, או מפני שזה כטובתו של המבקש ולכאורה צ"ע דהרי בנדו"ז מחל לו בלב שלם, ורק שאינו אומר לו כדי שלא יגיע לו רעה וכדומה, אבל מחילה הוא בלב, ובלב אינו נוטר לו איבה כלל, ומהו כוונתו דאז אייז למחול?

אלא שחדא קושיא מתורצת בחבירתה:

הלכה הנ"ל בס"ד שהמוחל לא יהי' אכזרי כו', קאי בהמשך לסעיפים הקודמים, דשם מדובר על החיוב לבקש מחילה, ואופן הבקשה. שצ"ל גי' פעמים, ובגי' אנשים. ובכל פעם במין ריצוי אחר וכו'. דמובן דכשבא לחבירו לפייסו, ורוצה להיות רצוי לפניו ומביא גי' אנשים וכו', והלה לא נתרצה, הרי"ז גורם אצלו עגמת נפש על שלא נתרצה לפניו, ועל שצריך עוה"פ לבא במין רצוי אחר וכו', וא"כ מובן דאף שהלה מחל לו במחילה גמורה בליבו, הרי כל זמן שהמבקש מחילה אינו יודע מזה ומצטער והלה אינו מודיעו הרי זה נוהג באכזריות להנמחל.

אשר עפ"י יובן הוספות אדה"ז "אלא ימחול לו מיד" דכאן לא קאי (רק) על עצם המחילה, שלא ינטור לו איבה בליבו וימחלנו, דאי הכי יותר הוי לי' להביא הלשון בגמי' יומא הנ"ל, (וש"נ) דהמוחל צריך "להעביר על מדותיו", דאז הרי הי' ברור שהכוונה על הנטירת איבה, שימחול לו בכדי שהלה יתכפר, (דהמשך מאמר רז"ל היא דהמעביר על מדותיו מוחלין לו על עוונותיו - מדה כנגד מדה.) וכמו שהובא לשון זה בכמה פוסקים בלבוש ובהרוקח. (ועי' בפמ"ג משב"ז ס"ק ב', דלטובת המוחל אף דאי"צ למחול ראוי שימחול, משא"כ אדה"ז לא פסק כן רק במוציא ש"ר.) אבל ברמ"א ובשו"ע אדה"ז הובא המאמר רז"ל המוחל לא יהי' אכזרי, הפירוש אכזרי אינו רק ע"ז שאינו מוחלו, ונוטר השנאה, (דאז אין זה רק אכזריות, דלפעמים זה מחמת כעס על זה שהוא חטא לו, ולא שמתאכזרי להשני ועיי' בלקו"ש חכ"ח חוקת ב' ובהערות שם) אלא גם ובעיקר על זה שהוא מתאכזר להשני ואינו מודיעו שמוחלו, אפי' שזה רק פעם הראשון, ואף שבלבו מחלו, מכיון שלא חש להרגשתו ועגמת נפשו של השני כנ"ל, ושיצטרך להתרצות עוה"פ, דזה הוי אכזריות, וזהו כוונת אדה"ז בהוספתו "ימחול לו מיד", דהיינו שלא יתאכזר לו בזה שהוא יצטרך לבוא עוד פעם כו' כנ"ל.

וזהו כוונתו בהמשך דבריו. אא"כ הוא מתכוין כו', דאף דבנדו"ז לא שייך לומר שלא מחלו - והוא נוטר השנאה מ"מ הרי"ז אכזריות להשני, בזה שאינו יודע שנמחל לו, והוא מצטער שאינו מרוצה לו וכו', וע"ז מחדש לן דבנדון דחייש לטובת המבקש מחלה, או שחייש שיבוא לעצמו רעה, הרי אכזריות זו מותרת.

המורס מהני"ל, דהעדר המחילה כאן בסעיף די אין הכוונה על נטירת האיבה של המוחל, אלא על הרגשת הצער של המקבש מחילה על אי התרציותו לפני המוחל, שבהרגשתו אינו מרוצה לפני המוחל, אשר לפי"ז יוצא דבהסיפור של ר' חנינא זרב, שאדה"ז מבארו בהנימוק של חייך קודמין. (אגב. מקורו הוא לכאוי באליי רבה ואליי זוטא שהוא ממש בדומה להדין דביד אי קיתון של מים, דלפי הני"ל שהמחילה בנידוי"ז אינו בשביל כפרת עונו, ורק בשביל הרגשת המבקש מחילה שיהא מרוצה לפניו, הרי בנידוי"ז אם היי מוחלו, שפירושו כני"ל הרגשת המבקש שהוא נרצה, הרי זה עצמו היי מביא לו רעה שהוא לא היי בורח, ואחד מוכרח בהשני, בכדי שרב יברח לבבל שזהו "חייך" של ר' חנינא הרי"ז שייך רק אם לא ימחלנו, דהיינו שרב לא ירגיש מרוצה - "חיי תבירו". ועפי"ז יובן לשון אדה"ז דעיי שימחול לו יבא לו לעצמו איזה רעה, דמשמע דהמחילה עצמה היי מביא הרעה, ולא כלשון המגיא - דבאי המחילה הוא "מתכוין לטובתו".

[ולהעיר דזה פשוט דכאן לא היי שאלה של פיקוח נפש, ורק כדיוק לשון רש"י "דאג למות", וכן מוכח מזה שהביא ש"אין מלכות נוגעת בחבירתה", דהפירוש שם אינו שמלך השני ממעט בחייו של הראשון, אלא פירושו דהראשון באם מאיזה סיבה או זכות שיהיי לו ירצה להאריך ימיו יותר ממה שקצוב לו, לא יוכל מפני שאין מלכות כו' כדמוכח משבת דף ל', ותענית דף ה', וכן מוכרח מזה שהפוסקים פסקו כני"ל בכל רעה ולא דוקא בפקוי"נ, ופשוט].

ויש להאריך בהני"ל כמה וכמה, ולתרץ עפי"ז קושית הנו"כ על מקורו של הרמ"א. ועפי"ז יובן גם מה שהלבוש השמיט הדין של הרמ"א, בנוסף על תירוץ האליי רבה ואליי זוטא ואין להאריך במקום שאמרו לקצר.

ש ו נ ו ת

לוח התיקון

הרב שלום יעקב חזן
≈ תושב השכונה ≈

לוח התיקון למפתח ענינים דספר התניא הוגה בהשוואה
לגוכי"ק כ"ק אדמו"ר שליטי"א

עמוד	טור	שו"ה	נדפס	צ"ל
346	ב	וצורה	וצורה	וצורת
קעד	ב	(א"א)	דכד	דכב
354	א	אטו	אכב	אכה
354	א	אל	אמ	אמב
358	ב	במרומיו	דכו	דכח
קפ	ב	קדה"ש	עסק	בעסק
קפ	ב	בט	ד-	ב-
360	ב	אמח	הלבשה) עיי"ע	הלבשה) דיג עיי"ע
362	ב	אמה	אמט. דך	אמט. גט. דך.
קפב	ב	לע.	וחטאתך	וחטאך
קפג	א	עקימת	שפתים	שפתיו
קפג	ב	פמליא	שלמעלה	של מעלה

~~~~~

חזיון לילה - וביאור המשנה שנים אוחזים

הת' יהונתן ד. רייניץ
≈ תות"ל 770 ≈

בספר השיחות תר"פ - תרפ"ז בעי 67 נדפס חזיון לילה מכ"ק
אדמו"ר מהוריי"צ נייע בו רושם את אשר אמר לו אביו כ"ק
אדמו"ר מהורשי"ב נייע בליל אי דר"ה תרפ"ה וז"ל: "בלילה ההיא
[כנראה הכוונה ליל בי דר"ה] תבאר המשנה דשנים אוחזים,
ותכוין בעת דיבורך אל השנים שהתדיינו ביניהם, ותזכה את

חיים אברהם כי הצדק עם נשמתו, ותפעול בדיבורך על אלו אשר עוד בכוחם לתקן בטרם יבוא פקודתם להחזיר הפקדון הניתן להם".

ויש להעיר שאכן בהמאמר שאמר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בליל ב' דר"ה תרפ"ה ד"ה "ובחודש השביעי" ביאר את המשנה שנים אוחזים ע"פ דא"ח.

וז"ל שם פרק ח (סה"מ תרפ"ה ע' יג): "וכן לימוד התורה של הנשמות בג"ע שהוא לימוד פנימי ורוחני, וכמו ע"ד שנים אוחזים בטלית זה אמר אני מצאתי וזה אומר אני מצאתי זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי, פ"י דשנים אוחזים בטלית היינו דשתי נשמות מדיינות זה עם זה בדבר העלאת ניצוץ, דעבודת הבירורים בכלל הרי כל הדרכים בחזקת סכנה, ובפרט בניצוץ כזה אשר הבירור וההעלאה שלו הוא בדרך נסיון שעלייתו הוא במקיף והו"ע הטלית, ושנים אוחזים בו זה אומר וטוען אשר אני מצאתי כו' להוציאו מהגלות והשב"י, וזה טוען ואומר אני מצאתי, וגם יש להם טעמים דזה אומר כולה שלי דבכללות מה שירד ניצוץ זה הוא בשבילו אשר יבררו ויעלנו, וכן הוא הרי ירידתו הוא לברר ניצוץ זה כו"ו. עכ"ל. עיי"ש.

ולהעיר עוד שמאמר זה מיוסד על ד"ה ובחודש השביעי תרס"ג, ושם לא נמצא ביאור משנה זו.

הרב חנא ראובן וויטקעס
משפיע בלונדון

אוה"ע - חסד לאומים חטאת

א) בלק"א ספ"א מחלק בין בניי לאוה"ע "משא"כ נפשות אומות הן משאר קליפות טמאות שאין בהם טוב כלל... גרמייהו... להתייהר" עיי"ש לשונו הקדוש.

ולהעיר מתו"ח וישלח נה, ב "הגמ"ח הטבעיות בבני"א טובים בטבעם שהוא בחי' טוב שבנוגה כמו שהוא בתולדתו בקטנות שאין בו רע כלל ואינו נקי חסד לאומים חטאת".

קרבנות בעכו"ם

(ב) בתו"ח וישלח מט, ג "וע"כ אין הקרבנות רק בישראל דוקא ולא בעכו"ם שאין בכחם לברר... ולא נקי אדם כי יקריב".

ולפום ריהטא תמוה - הלא עכו"ם מקריבין קרבנות.

ואולי כוונתו (בדוחק עכ"פ) שקרבנות עכו"ם אינם בסוג דאדם כי יקריב רק נלמדים מתיבת איש בפי אמור כב, יח. מנחות מג,ב. וראה לקו"ש יב ע"י 5 הערה 30.

הערה בתו"א

(ג) בציונים מכ"ק אדמו"ר שליטי"א לתו"א [במהדורה דאותיות מרובעות קלח,א].
מצ"יין על:

(א) ד"ה וישלח יעקב - תו"ח ר"פ וישלח אוה"ת שם
(ב) ד"ה ויקח מן הבא - תו"ח ע"פ זה. אוה"ת שם.
(ג) ד"ה ויאבק איש עמו - תו"ח שם. אוה"ת וישלח צ"ב על כן.

ולפום ריהטא יש לעיין:

(א) ד"ה וישלח יעקב"י הנה רק חלקו נתבאר ב"תו"ח ר"פ וישלח". וחלקו השני (כד,ד ואילך) נתבאר בתו"ח בד"ה "ויקח מן הבא".

(ב) ד"ה "ויקח מן הבא" הנה רק חלקו נתבאר ב"תו"ח ע"פ זה" וחלקו השני (כו, א) ב"תו"ח ר"פ וישלח".

(ג) ד"ה "ויאבק איש עמו" לעי"ע לא זכיתי למצוא "א"י מקום כבוד".

שעיר לעזאזל

ד) בתוי"א כד, סעי"ד מבאר החילוק בין קרבנות שהקריבו בני"י לקרבן (מנחת) יעקב לעשו ובתוך הדברים כותב, "ולא מצינו קרבן בתורה חי רק בשעיר דעזאזל" [ובתוי"ח לשם מוסיף: **ונקרב לעזאזל כמו שהוא חי לגמרי**].

ויש לעיין לפום ריהטא הלא גם בשעיר לעזאזל צריכים להמיתו. וברשב"ם אחרי טז, י, "לפי פשוטו לשלח אותו חי אל ההרים אשר במדבר".

וראה יומא מ,ב יעמד חי... עד מתי יהי זקוק לעמוד חי מחלוקת ר"י ור"ש (ועפ"ז לכאוי שילוחו לעזאזל הוא למצוה). וראה שם סד, א: דחייתו לצוק זו היא שחיטתו.

וראה גם לקו"ש כב ע' 91 בשולי היריעה. כד ע' 3-122 ובהערות לשם.

הכנסת אורחים כאברהם

ה) בתוי"ח בראשית ח"ב נא, א כותב אודות המצות דאבות ודלאחר מ"ת וזלח"ק: מי שיעשה עתה בדוגמא זו לחפור בארות [או גם **בהכנסת אורחים כאברהם לא עשה כלום שאין זו מצוה עפ"י תורה הנגלית לנו בכלל וכן עובדא דיעקב במקלות..** כעין מצות תפילין שלנו.. ואם יעשה אדם כמוהו לא קיים מצות תפילין כלל.. אף שיעשה זה שצדיק גדול כרשב"י ור"ע עכלה"ק.

ולא זכיתי להבין מדוע באם מקיימים הכנסת אורחים כאברהם לא עשה כלום.

לזכות

בבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו שליט"א
לרפואה שלימה ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו
בקרוב ממש ממש

נדפס ע"י

נדפס ע"י חברי המערכת

הרב אברהם יצחק ברור בן חנה עטקא

הרה"ק זאב מאיר בן צפורה

הת' יעקב נפתלי בן לאה מרים בלומא

הת' יוסף יצחק בן העביל צפורה

הת' עמרם בן רחל

הת' שמעון בן טובא

הת' פסח צבי בן מלכה יענטה

הת' יוסף יצחק בן יהודית פראדשע

שיחיו

לזכות

הילדה חי' מושקא תחי' לאורך ימים ושנים טובות
נולדה ביום שלישי שהוכפל בו כי טוב טו"ב אלול
הי' תהא שנת נפלאות בכל
ולזכות אחיה ואחיותיה יחיו לאורך ימים ושנים טובות
נדפס ע"י
הרה"ת הרה"ח יוסף יצחק שי' וזוגתו מרת חנה תחי'
דייטש

לזכות

הרב משה אהרן צבי שי'
וזוגתו
מרת העניא רבקה רות תחי'
ווייס

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סדרית" — באדיבות
E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648

להצלחה רבה ומופלגה